

Motion om att kriget i Ukraina visar att beredskapen i Stockholm måste bli bättre

Motion av Kristin Jacobsson (C)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Kristin Jacobsson (C) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen framför hon att stadens beredskap behöver stärkas i hela hotskalan. I motionen föreslås att staden utvecklar en organisation för iordningsställande av skyddsrum och evakuering av invånare från staden som inkluderar både räddningstjänst och organiserade frivilliga. Motionären föreslår därtill att staden samverkar med och uppdrar åt ideella föreningar och frivilliga försvarsorganisationer att öka kunskapen bland allmänheten hur de kan klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme under sju dagar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Civilförsvarsförbundet, Försvarsutbildarna, Länsstyrelsen Stockholm, Mellersta Militärregionen, Polisregion Stockholm, Storstockholms Brandförsvaret och Svenska Lottakåren. Mellersta Militärregionen och Civilförsvarsförbundet har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret instämmer med motionären att stadens beredskap behöver stärkas i hela hotskalan.

Fastighetsnämnden ställer sig positiv till förslaget i sin helhet och anser att det är i linje med Sveriges arbete för att återuppbygga förmågan till en civil beredskap.

Stadsbyggnadsnämnden delar uppfattningen att en god beredskap kan ge såväl medarbetare som medborgare trygghet och att ytterligare insatser krävs samt anser att arbetet pågår på övergripande nivå i staden och har hög takt för att nå en nivå av god kunskap hos varje medarbetare.

Stockholms Stadshus AB instämmer i att beredskapen i Stockholm behöver förstärkas, men anser att Stockholms stad bör invänta beslut på nationell nivå om hur ett civilt försvar ska utformas.

Försvarsutbildarna delar de uppfattningar som framförs i motionen om vikten av att varje individ förbereder sig för att själv och för sin eventuella familj ha förmågan att klara sig med minimalt stöd från samhället i minst sju dagar vid en kris, höjd beredskap eller krig.

Länsstyrelsen i Stockholms län väljer att inte lämna några synpunkter, men lämnar i sitt yttrande information om dess övergripande uppgifter inom krisberedskap och civilt försvar.

Polisregion Stockholm anser att förslagen i motionen i grunden är av positiv karaktär.

Storstockholms Brandförsvar ser positivt på initiativ till att stärka dels stadens beredskap, dels den enskildes förmåga att hantera fredstids krissituationer och höjd beredskap.

Svenska Lottakåren ser positivt på förslaget.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Efter de senaste årens kriser är det uppenbart att den samlade samhällsliga beredskapen behöver bli bättre. Det är som stadsledningskontoret och flera andra nämnder redovisar, ett pågående arbete i staden. Alla nämnder och styrelser har skyldigheter att återkommande göra risk- och sårbarhetsanalyser av den egna verksamheten vilket är en viktig grund för arbetet i staden. Insatserna sker i stor utsträckning i samverkan med statliga och regionala organ.

Mycket sker men mer behöver göras. Det var bland annat därför som kommunfullmäktiges majoritet valde att ge ett tydligt uppdrag att kommunstyrelsen ska leda ett samlat arbete för att snabba på stadens planeringsföretsättningar för skyddsrum samt identifiera lämpliga projekt där skyddsrum kan inrymmas. Alla nämnder har därutöver ett uppdrag att bidra till upprustningen av skyddsrum.

På samma sätt behövs beredskapen även i övrigt stärkas. Ett sådant exempel är att stadens rådhets över viktiga samhällsfunktioner behöver stärkas. Efter pandemin blev det uppenbart att staden behöver bättre beredskapslager av viktiga varor och denna beredskap har stärkts. Samtidigt var det tydligt att staden behöver ha en egen kapacitet i händelser av kriser. Det är då viktigt att inte all verksamhet inom ett område privatiserats utan att det finns egen regi inom i princip alla verksamhetsområden. Ytterligare ett område där beredskapen behöver stärkas är klimatrelaterade kriser. Såväl skyfall som värmeböljor är reella hot som behöver mötas och där stadens handlingsplan för klimatanpassning ska fortsätta implementeras för att öka beredskapen.

Kommunikation till medborgare i händelser av kriser är ett fortsatt prioriterat område och här behöver staden göra mer. Det handlar såväl om att säkra befintliga kanaler, utveckla nya som att jobba tillsammans med civila samhället för en bättre beredskap.

Arbetet att stärka beredskapen inför kriser pågår och måste vara brett för att kunna möta även den oväntade krisen. I detta är skyddsrum och skeenden i händelser av krig en del.

Bilaga

Motion om Kriget i Ukraina visar att beredskapen i Stockholm måste bli bättre, dnr KS 2023/258-2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 6 september 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

Motionen beskriver en verklighet där bomber släpps över oss och stockholmarna befinner sig i livsfara. Den beskriver att behöva vakna upp mitt i natten, som ukrainarna vaknade upp av tjutande flyglarm för 1 ½ år sedan, och behöva springa till ett skyddsrum man kanske inte vet var det ligger. Att på en timma eller två bestämma om man ska stanna kvar, evakuera till en säkrare del av landet eller rent av fly till ett annat land för att sätta sitt och sina barns liv i säkerhet. Den handlar om stadens beredskap för krig.

Tyvär berör borgarrådets svar på remissen inte i någon större utsträckning stadens beredskap mot just krig och uppbyggnaden av ett civilt försvar. För även om olyckor i vardagen och den fredstida krisberedskapen med pandemier och klimatförändringar, terrorism mm också är oerhört viktigt att ha en beredskap för så skiljer sig krigets förutsättningar väsensskilt från den fredstida krisens både i lag, krav på uthållighet, information och inte minst känslomässigt med påtaglig och omedelbar fara för liv och hälsa. Vi möter en aggressor som är strategisk, som kan rikta sig mot våra svagheter

med precision. Medborgarnas behov omedelbart och över tid kommer vara stora och stadens förvaltningar behöva kraftsamla som aldrig förr på bredden.

Därför är det olyckligt att medborgarperspektivet saknas fullständigt i borgarrådets svar. Staden kommer behöva lägga oerhört mycket tid och kraft på just medborgarnas väl och ve om bomberna skulle börja falla i Stockholm. Stadens ansvar för de medborgare som inte kan skydda eller klara sig själva (genom exempelvis spontanevakning, eller skyddsrum i källaren med egna matreserver) kommer vara enormt. Borgarrådets svar visar att den planeringen och den beredskapen brister. Som stadsledningskontoret i sitt remissvar mycket riktigt påpekar konstaterar en statlig utredning att det krävs enorma personalstyrkor för att utrymma en miljonstad och för att genomföra inkvartering av stora mängder människor på flykt. Svaret blir att frågan är komplex och att staden ska avvakta staten.

Borgarrådets svar innehåller generellt ett stort mått av passivitet och en avvaktande inställning på ett sätt som oroar. Stockholm som Sveriges huvudstad har resurser som små kommuner inte kan drömma om. Det är riktigt att ett stort antal statliga utredningar pågår eller har redovisats, bl.a. gällande civilplikt, frivilliga och räddningstjänst under höjd beredskap men att vänta in staten kan inte vara ett alternativ för den som också har ett eget ansvar. Beredskapsplaneringen blir aldrig färdig, utan behöver ständigt utvecklas över tid och i det arbetet har staden ett eget ansvar.

Medborgarnas egen motståndskraft är avgörande för att stadens kraftansträngningar ska kunna riktas mot de med störst behov. Den som kan klara sig själv ska också göra det. Därför är arbetet med kunskapshöjande insatser så viktiga. Det är ett förebyggande arbete som vore väl investerat från stadens sida. Ett arbete som medborgarna också skulle kunna ha nytta av i många situationer, exempelvis om vattnet blir kontaminerat vid ett skyfall. Vi noterar att civilsamhällets organisationer i sina remissvar påpekar att de både kan och är villiga att bidra.

Slutligen är det oroväckande att se hur majoriteten visar att ideologi går först även i beredskapsfrågor. Pandemin lärde oss alla hur det privata näringslivet kunde råda bot på en akut brist av skyddsutrustning när de offentliga resurserna inte räckte till. Det är otvetydigt så att beredskapsexperter i hela landet ser näringslivet som en resurs också i ett krig och i beredskapen. Att Stockholm stad tycks resonera tvärt om är oroande. Finansborgarrådets resonemang om rådighet faller på sin egen argumentation – om lagren tar slut gör rådigheten det definitivt också.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Ärendet

I motionen framförs att stadens beredskap behöver stärkas i hela hotskalan. Detta mot bakgrund av att samhället behöver kunna hantera många kriser samt kriget i Ukraina.

I motionen föreslås att staden utvecklar en organisation för iordningsställande av skyddsrum och evakuering av invånare från staden som inkluderar både räddningstjänst och organiserade frivilliga, exempelvis frivilliga resursgrupper (FRG) eller frivilliga försvarsorganisationer. Motionären föreslår därtill att staden samverkar med och uppdrar åt ideella föreningar och frivilliga försvarsorganisationer att öka kunskapen bland allmänheten hur de kan klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme under sju dagar.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Civilförsvarsförbundet, Försvarsutbildarna, Länsstyrelsen Stockholm, Mellersta Militärregionen, Polisregion Stockholm, Storstockholms Brandförsvaret och Svenska Lottakåren. Mellersta Militärregionen och Civilförsvarsförbundet har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer med motionären att stadens beredskap behöver stärkas i hela hotskalan.

Stadsledningskontoret kan konstatera att staden har en välutvecklad struktur för arbetet med fredstida kriser som bygger på det svenska krisberedskapssystemets grunder och principer och som innefattar förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Staden har också dragit lärdomar av den senaste tidens kriser och ett systematiskt arbete bedrivs löpande för att omsätta lärdomar i planer och konkreta åtgärder.

Sveriges planering för ett modernt totalförsvar inleddes 2015 och beredskapshöjande arbete pågår sedan dess på alla nivåer i staden där den yttersta krisen, ett väpnat angrepp mot Sverige är dimensionerande. Bland annat arbetar samtliga nämnder och bolag under 2022-2023 med att upprätta verksamhets-specifik krigsorganisation med dess bemanning samt med måltidsberedskap och beredskapslager. För att möta den generella ambitionshöjningen för civilt försvar och den nya nationella myndighetsstrukturen som trädde ikraft i oktober 2022 har stadsledningskontoret tagit fram ett förslag till en struktur och sektorsorganisation för kommunens arbete med civil beredskap. Syftet är att skapa organisatoriska förutsättningar och en tydlig ansvarsfördelning som bidrar till en sammanhållen, ändamålsenlig och verksamhetsfokuserad beredskapsplanering i hela staden. Med det sagt vill stadsledningskontoret framhålla att arbetet med civil beredskap är en kontinuerlig

utvecklingsprocess utan slutdatum och många utredningar och planeringsprocesser pågår för närvarande på alla nivåer i Sverige inom ramen för uppbyggnaden av totalförsvaret. Staden medverkar därför också i totalförsvarsplaneringen genom att påverka och delta i de nationella och regionala processer där det är relevant. Stadsledningskontoret vill särskilt påtala vikten av att det på nationell nivå först behöver beslutas om övergripande planeringsförutsättningar och ansvarsfördelning för det civila försvaret samt om hur organisationen och förmågeuppbyggnaden för det civila försvaret ska finansieras innan staden tar egna initiativ i principiella frågor.

Stadsledningskontoret konstaterar därtill att det inte är alla områden inom det civila försvaret där kommunen har ett huvudansvar och menar att det är rimligt att ansvarsbördan i olika frågor fördelas på rätt aktör i det nationella beredskapssystemet så att inte alla gör allt och bidrar till en resursineffektiv planering. Stadsledningskontoret menar att det finns många fördelar med att den aktör som har huvudansvaret tar ledningen och att andra aktörer bidrar och förstärker där det är rimligt.

Stadsledningskontoret anser att det finns många uppgifter inom det civila försvaret där staden kommer att behöva en stor mängd förstärkningsresurser av olika slag. I stadens budget för 2023 har kommunstyrelsen fått i uppdrag att utreda stadens förutsättningar att ta tillvara på frivilligas resurser genom hela hotskalan. Utredning pågår under hela 2023 och den initiala bedömningen är att frågan är komplex, dels juridiskt eftersom förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet inte är tillämpbar för kommuner och påverkar stadens reella möjlighet att dra nytta av frivilliga resurser. Det finns därtill en komplexitet kopplat till ansvarsförhållanden samt kvalitet med krav på rekrytering, utbildning, övning och ledning. Frågan hänger också ihop med flera av de utredningar och planeringsprocesser som pågår på nationell nivå. I remissyttrandet till den statliga utredningen Ett stärkt skydd för civilbefolkningen (dnr KS 2023/44) framför staden behovet av en stödorganisation som bygger på en stomme av kommunens egen personal samt civilpliktiga och som därtill kompletteras med frivilligresurser. Exempelvis konstateras att det kräver enorma personalstyrkor för att utrymma en miljonstad och även att genomföra inkvartering av stora mängder människor på flykt.

Stadsledningskontoret delar motionärens synpunkt att det är viktigt att stadens invånare är förberedda och vet hur de ska klara sig själva vid en kris då det underlättar för staden att fokusera insatserna där de bäst behövs och vill i det sammanhanget lyfta fram att MSB har tilldelats stora resurser för att öka kunskapen om hemberedskap bland Sveriges invånare. Stadsledningskontoret anser att informationsmaterial, kampanjer och andra kunskapshöjande insatser som tagits fram och bedrivits av MSB de senaste åren är bra och staden sprider dessa vidare i de ändamålsenliga kanaler som staden har tillgång till och när det är lämpligt. Staden deltog exempelvis med en kampanj i MSB:s krisberedskapsvecka 2022 med fokus på att öva den egna hemberedskapen och som även stadsdelsnämnder och de av stadens verksamheter som riktar sig publikt spred till allmänheten på olika sätt. Stadsledningskontoret anser vidare att kommunikationen med allmänheten behöver

fortsätta utvecklas, målgruppsanpassas och anpassas till lokala förhållanden i takt med att arbetet inom civil beredskap utvecklas och detta ingår som en integrerad del i utvecklingen av stadens arbete med civil beredskap.

Stadsledningskontoret har inget generellt att invända mot att nämnder och bolagsstyrelser samarbetar med civilsamhället i frågan om allmänhetens kunskapsuppbyggnad om beredskapsfrågor. Stadsledningskontoret vill dock särskilt påtala vikten av att rätt juridiska förutsättningar säkerställs och att stadens resurser används effektivt i förhållande till andra aktörers kommunikations- och utbildningsinsatser.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 juni 2023 följande.

Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret äger idag cirka 30 stycken mindre skyddsrum i berg samt 6 stycken stora befolkningsskyddsrum, vilka ska ha en förmåga och kapacitet att inrymma cirka 65 000 personer. Kontorets organisation är i dagsläget utformad utifrån ett fredstida uppdrag, och är inte bemannad med de resurser och den kompetens som krävs för att iordningställa både skyddsrum och befolkningsskyddsrum utifrån kravet att det ska kunna genomföras inom 48 timmar.

Kontorets bedömning är att det krävs en utökning av den egna personalen med specifik kompetens om cirka 200 personer för att rimligen ha en chans att iordningställa samtliga av kontorets skyddsrum och befolkningsskyddsrum i händelse av höjd beredskap. Kontoret anser därför att förslaget om att tillfoga resurser och kompetens inom ramen för civilplikt och till exempel frivilliga försvarsorganisationer är bra, och att dessa skulle kunna få uppdraget att ansvara för iordningsställande av skyddsrum och befolkningsskyddsrum på uppdrag av fastighetsägaren. Kontoret bör i stället, i samverkan med berörda parter, fokusera på att säkerställa resurser och kompetens för fastighetstekniskt drift- och underhåll av skyddsrum samt ledning och övning av iordningsställande.

Regeringen beslutade den 6 maj 2021 att tillkalla en särskild utredare, med uppdrag att analysera och lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen, mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium, bör vara utformat.

Utredningen har överlämnat betänkandet Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap, SOU 2022:57 och föreslår ett flertal författningsförslag, som framförallt berör tre sakområden, som enligt direktiven är starkt förbundna med varandra; skyddsrum, utrymning med efterföljande inkvartering samt frågan om behovet av en stödorganisation som kan genomföra insatser, exempelvis i samband med användning av skyddsrum och vid utrymning och inkvartering. Utredningen lämnar förslag till en ny lag och förordning om skyddsrum och skyddade utrymmen som ska kompletteras med en del nya bestämmelser som reglerar ansvaret för olika frågor.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), länsstyrelser, kommuner och regioner föreslås få ett utökat ansvar för skyddsrum och befolkningsskyddsrum. Enligt utredningen ska MSB, tillsammans med relevanta statliga myndigheter och med medverkan av frivilliga försvarsorganisationer, vidta åtgärder som kan bidra till en bättre samordnad och tydligt inriktad civil försvars-verksamhet i fråga om skyddet av civilbefolkningen. I förslaget pekar man på att det är av stor vikt att även kommuner och regioner ges möjlighet att delta i det arbetet.

Kontoret ställer sig positiv till förslaget att utreda möjligheten till stöd från frivilliga organisationer, men föreslår att man bör avvakta att utveckla en organisation för iordningsställande av skyddsrum och istället invänta resultatet av de förslagna förändringarna i författningsförslagen, som framgår i remiss om ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap, SOU 2022:57.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Mot bakgrund av den försämrade och osäkra säkerhetspolitiska utvecklingen i Sveriges närområde snabbas återuppbyggnadstakten av Sveriges totalförsvarsplanering på. Stockholms stad är en viktig aktör i uppbyggnaden. Säkerhets- och beredskapsarbetet bedrivs idag på såväl central som lokal nivå. Arbetet styrs centralt från stadsledningskontorets säkerhetsavdelning, i god samverkan med stadens förvaltningar men även andra organisationer.

Pågående projekt med beredskap

Samhällsutmaningarnas omfattning och komplexitet gör att varje enskild verksamhet eller aktör ofta har begränsat handlingsutrymme att agera på egen hand. Därför är det av största vikt att det finns en väl fungerande samverkan både till vardags och i

händelse av kris. Det är ett viktigt och prioriterat arbete och som behöver ges allt större uppmärksamhet.

Förvaltningar och bolag ansvarar för utbildning av den egna krisledningen och övriga kris- och krigsorganisationen samt för den utbildning och övrig förmågeutveckling som behövs för verksamhetens eget beredskaps- och säkerhetsarbete.

Minst en gång om året ska också varje förvaltning och bolag genomföra en krisledningsövning. Övningar ska alltid utvärderas och på samma sätt som för inträffade händelser ska erfarenheter återföras till verksamheten.

Skyddsrum

Skyddsrum är bara ett av flera sätt att skydda befolkningen vid fara under höjd beredskap, andra är till exempel utrymning. Det finns också andra möjligheter att söka skydd, till exempel i förstärkta byggnader, i en källare, tunnel eller tunnelbanestation.

När det gäller planering av skyddsrum hänvisar stadsbyggnadskontoret till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som ansvarar för behovet av skyddsrum. MSB gör bland annat bedömningar om nya skyddsrum behövs eller inte i planarbeten med tillkommande bostäder.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 31 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen berör flera olika organisationer inom Stockholms stad. Stockholms Stadshus AB har behandlat motionen utifrån området som rör organisation för iordningställande av skyddsrum. Dialog har förts mellan säkerhetsavdelningen vid stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

Koncernledningen instämmer att beredskapen i Stockholm behöver förstärkas, men anser att övergripande planeringsförutsättningar och ansvarsfördelning för det civila försvaret måste klargöras på nationell nivå innan staden tar egna initiativ i principiella frågor.

Koncernledningen anser att frivilliga organisationer kan utgöra ett stöd till kommunerna vid höjd beredskap, men en statligt finansierad kommunal stödorganisation som förstärks med civilpliktiga ska utgöra stommen till en organisation vid användning av skyddsrum.

Beslut har ännu inte fattats på nationell nivå beträffande de övergripande riktlinjerna för hur det civila försvaret skall organiseras. Vidare behöver beslut fattats hur organisationen för det civila försvaret ska finansieras. Med anledning av detta anser koncernledningen att kommunfullmäktige bör invänta beslut på nationell nivå hur det civila försvaret skall organiseras innan Stockholms stad påbörjar arbetet med att utveckla en organisation som inkluderar frivilliga organisationer.

Försvarsutbildarna

Försvarsutbildarnas yttrande daterat den 5 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Försvarsutbildarna delar de uppfattningar som framförs i motionen om vikten av att varje individ förbereder sig för att själv och för sin eventuella familj ha förmågan att klara sig med minimalt stöd från samhället i minst 7 dagar vid en kris, höjd beredskap eller krig.

Vi har en trettimmarsföreläsning som vi genomför på uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, som heter För din säkerhet! Den tar upp hur krishanteringssystemet ser ut och vem som har vilket ansvar, från individen till staten. Den tar även upp hur man får information vid kriser, hur man kan bedöma om informationen är trovärdig eller om det kanske är en informationspåverkanskampanj och avslutningsvis hur man kan förbereda sig och sin familj inför en kris; med mat, vatten, värme, kontanter, eventuella läkemedel, vad man ska tänka på om man har husdjur och så vidare.

Vi ser gärna ett samarbete med Stockholms stad om att vi på uppdrag av staden genomför regelbundna föreläsningar i stadens lokaler för stadens invånare.

Vi ser även förslaget att staden etablerar FRG, frivillig resursgrupp, med frivilliga från samtliga frivilliga försvarsorganisationer som positivt. Vi föreslår dock att man redan nu följer förslaget från Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap SOU 2022:57 om att kalla dem för frivilliga beredskapsgrupper, FBG, och krigsplacerar de som ingår för att säkerställa att individerna finns disponibla vid höjd beredskap och krig.

Vår bedömning är att Stockholms stad behöver ett flertal FBG för att bemanna trygghetspunkter, hänvisa till skyddsrum samt bistå vid en eventuell evakuering mm.

Länsstyrelsen Stockholms län

Länsstyrelsen Stockholms läns yttrande daterat den 1 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Länsstyrelsen i Stockholms län har fått möjlighet att ge synpunkter på rubricerade remiss. Länsstyrelsen väljer att inte lämna några synpunkter.

För information kan följande meddelas. Länsstyrelsen i Stockholm läns övergripande uppgifter inom krisberedskap och civilt försvar utifrån det geografiska områdesansvaret kan delas in i tre huvuddelar:

Sammanhållande roll mellan länets aktörer inom offentlig och privat sektor och den nationella nivån.

Aktiv roll i det gemensamma förebyggande och förberedande arbete i länet.

Aktiv roll vid den gemensamma hanteringen av samhällsstörningar i länet.

Länsstyrelsen är samordnande myndighet före, under och efter en kris.

Därtill ingår uppgifter som till exempel innebär att Länsstyrelsen efter beslut av regeringen ska prioritera och inrikta statliga och internationella resurser som ställs till förfogande. Andra uppgifter Länsstyrelsen ansvarar för är till exempel räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning samt saneringen efter ett sådant utsläpp. Länsstyrelsen får även under särskilda förutsättningar ta över ansvar för kommunal räddningstjänst i en eller flera kommuner.

Länsstyrelsen ansvarar därtill bland annat för att:

- en samlad regional lägesbild sammanställs vid krissituationer,
- stödja de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen i länet när det gäller planering, risk- och sårbarhetsanalyser samt utbildning och övning,
- ha ett regionalt råd för krisberedskap och skydd mot olyckor, i vilket representanter för länsstyrelsen och berörda aktörer i krishanteringssystemet bör ingå, för att skapa nödvändig samordning,
- upprätta regionala risk- och sårbarhetsanalyser som ska kunna användas som underlag för egna och andra berörda aktörers krisberedskapsåtgärder,
- följa upp kommunernas tillämpning av lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
- årligen till MSB rapportera vilka beredskapsförberedelser som kommuner och regioner vidtagit och samtidigt redovisa en bedömning av effekten av de vidtagna förberedelserna, och verka för att den verksamhet som berörda aktörer bedriver inom länet avseende krisberedskap bidrar till att en grundläggande förmåga till civilt försvar uppnås.

Under höjd beredskap ska Länsstyrelsen verka för att största möjliga försvarseffekt ska uppnås.

Polisregion Stockholm

Polisregion Stockholms yttrande daterat den 11 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Polisregionen anser att förslagen i motionen i grunden är av positiv karaktär men ser att det är flera beröringspunkter mot andra myndigheters och aktörers ansvar avseende både skyddsrum och evakuering (storskalig utrymning).

Polisregionen har i övrigt inga synpunkter på förslagen i motionen.

Storstockholms brandförsvär

Storstockholms brandförsvärs yttrande daterat den 3 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Den civila beredskapen är central i hanteringen av både fredstids krissituationer och höjd beredskap. Med hänsyn till det försämrade omvärldsläget ser SSBF det som angeläget att skyndsamt vidta åtgärder som stärker förmågan. SSBF ser därför positivt på initiativ till att stärka dels stadens beredskap, dels den enskildes förmåga att hantera fredstids krissituationer och höjd beredskap.

SSBF har inga synpunkter på hur Stockholms stad väljer att organisera sin organisation för iordningsställande av skyddsrum och evakuering av invånare. SSBF kommer oaktat organisationsform vara en aktiv samverkansaktör och bidra till skyddet av medborgarna.

Svenska Lottakåren

Svenska Lottakårens yttrande daterat den 14 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

att staden utvecklar en organisation för både iordningsställande av skyddsrum och evakuering av invånare från staden som inkluderar både räddningstjänst och organiserade frivilliga, exempelvis FRG eller frivilliga försvarsorganisationer.

Svenska Lottakåren ser positivt på förslaget.

Regeringen har gett Carl Fredrik Graf, landshövding i Östergötlands län, i uppdrag att utreda vilket grundläggande beredskapsansvar kommunerna och regionerna bör ha. Resultatet av utredningen ska redovisas senast den 29 mars år 2024 (Dir. 2023:51).

På uppdrag av MSB har V. Strandh och M.E. Vimelius (2023) undersökt behovet av FRG hos kommunerna, där de kommer fram till att det i kommunerna finns en positiv och värdefull syn på frivillighet, att människor vill bidra till samhällets beredskap samt att kommunerna ser ett framtida samarbete med FRG-grupper, i Kommunerna och frivilliga resursgruppen (FRG) - Om stöd i fredstida kriser och i höjd beredskap, Umeå Working Papers in Crisis Management Studies.

Kommunen är där det händer oavsett om det handlar om en kris, höjd beredskap eller krig. Vi ser att det är viktigt att kommunen får det stöd de behöver för att lösa sin totalförsvarsuppgift. En del i det är att frivilliga hjälper till med att stärka sitt lokalsamhälle. Som frivillig försvarsorganisation har vi uppdrag att folkförankra totalförsvaret samt rekrytera och utbilda för totalförsvarets behov. Vi kan bidra med hjälp att samordna och ta hand om frivilliga som ansluter i händelse av kris eller krig.

Förberedande ser vi att det börjar med att individen stärker sig själv. Genom ett medlemskap i en frivillig försvarsorganisation får individen utbildning som ger dem förmåga att effektivt kunna stötta i en kommun, till exempel genom FRG.

Tillsammans kan vi göra skillnad.

att staden samverkar med och uppdrar åt ideella föreningar och frivilliga försvarsorganisationer att öka kunskapen bland allmänheten hur de kan klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme under 7 dagar.

Svenska Lottakåren har under många år på uppdrag från MSB utbildat allmänheten i hemberedskap och demokratisk beredskap.

Vi genomför både digitala och fysiska utbildningar för allmänheten för att nå så många som möjligt på det sätt som passar dem bäst. Våra utbildningar spänner från demokratisk beredskap till medie- och informationskunnighet till hemberedskap med fokus på individens ansvar för att bidra till samhällets motståndskraft.

Deltagarna på våra utbildningar lär sig hur de bör tänka både innan och under en kris, hur de kan ta hand om sig själva för att också hjälpa andra. De lär sig vem som har vilket ansvar och var de ska vända sig för att få korrekt information. De lär sig hur de kan bidra till ett tryggare lokalsamhälle och hur de kan skydda vår demokrati, genom att vara en aktiv samhällsmedborgare. De lär sig hur hållbarhetstänket hör ihop med beredskapstänket, då mer lokala resurser innebär en starkare nationell beredskap. De lär sig vad de behöver ha hemma för att klara sitt behov av vatten-, mat-, värme- och kommunikationsbehov.

Svenska Lottakåren når även skolungdomar genom ett utbildningsmaterial kopplat till skolans demokratiuppdrag, som även inkluderar totalförsvarsinformation. Under 2023 bidrar Svenska Lottakåren med utbildningsinsatser till finalisterna i Skolornas fredspris.

Vi ser positivt på ett samarbete med Stockholms stad för att stärka kommuninvånarnas beredskap.

Reservationer m.m.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Jonas Naddebo (C)

1. att tillstyrka motionen, samt
2. att därutöver anföra följande

En flyktingkris, ett terrorattentat i centrala Stockholm, en global pandemi, ett fullskaligt krig i vårt närområde. De senaste åren har Sveriges och Stockholms krisberedskap prövats och visat sig ha många brister. Inget tyder på att kriserna i framtiden kommer bli färre eller lindrigare. Vi står inför en eskalerande klimatkris, en ökande risk för naturkatastrofer och terrorattacker. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte längre uteslutas. Stadens beredskap måste bli bättre, med invånarnas behov i centrum.

Att integrera beredskap inför krig och kriser i stadsplaneringen är av största vikt för att säkerställa samhällets motståndskraft och skydd av invånarna.

Stadsbyggnadsnämnden har det politiska ansvaret för strategisk planering, och att kontoret intar en så passiv hållning till förstärkt beredskap oroar oss.

Det hade varit önskvärt att kontoret åtminstone reflekterat över hur man inom sina kompetensområden kan bidra till att skapa en stad som är mer motståndskraftig och redo att hantera krig och kriser. Några principer och åtgärder som kan införlivas i stadsplaneringen är riskanalys och sårbarhetsbedömning genom att identifiera de områden och de fastigheter som behöver extra skydd och beredskap, att bygga och utforma stadens infrastruktur för att vara motståndskraftig mot olika kriser, att planera in skyddade områden och tillflyktsplatser samt lokaler som kan fungera som kriscentrum. Att planera staden på ett sätt som gör att vi inte bygger in sårbarheter i infrastruktur och fastigheter som ska stå i generationer, som tar hänsyn till klimatförändringarnas konsekvenser och behov av skydd vid krig, bör vara en grundläggande uppgift för nämnden. Det är ett strategiskt och långsiktigt arbete som behöver bedrivas i samverkan med flera aktörer både inom och utom staden.

Beredskapen i Stockholm måste bli bättre och stadsbyggnadsnämnden bör med sin strategiska och stockholmsspecifika kompetens bidra till att utveckla en beredskapsorganisation och skapa en robust stad för att underlätta en effektiv och snabb respons när krisen eller kriget väl är här. Kontorets passiva ansats är beklämmande givet de många kriser vi har erfarenhet av och bådär intet gott för framtiden.